

DOI: 10.33663/0869-2491-2020-31-325-332

УДК 351-72/342.25(477)

Н. К. ІСАЄВА,
кандидат юридичних наук, доцент*

ORCID: 0000-0002-9716-9472

РОЗВИТОК ПРАВОВИХ ЗАСАД ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена аналізу актуальних правових та теоретичних проблем, пов'язаних з процесом децентралізації влади в Україні. Розглядаються особливості правового регулювання фінансової діяльності органів місцевого самоврядування і, зокрема, бюджетної сфери в умовах децентралізації влади. Здійснено науковий аналіз деяких теоретичних питань, вирішення яких пов'язане з удосконаленням законодавства України, що регулює зазначену сферу відносин.

Ключові слова: децентралізація влади, фінансова децентралізація, фінансова діяльність органів місцевого самоврядування, бюджетна діяльність органів місцевого самоврядування.

Исаева Н. К. Развитие правовых основ финансовой деятельности органов местного самоуправления в условиях децентрализации власти в Украине

Статья посвящена анализу актуальных правовых и теоретических проблем, связанных с процессом децентрализации власти в Украине. Рассматриваются особенности правового регулирования финансовой деятельности органов местного самоуправления и, в частности, бюджетной сферы в условиях децентрализации власти. Проведен научный анализ вопросов, решение которых связано с усовершенствованием законодательства Украины, регулирующего эту сферу отношений.

Ключевые слова: децентрализация власти, финансовая децентрализация, финансовая деятельность органов местного самоуправления, бюджетная деятельность органов местного самоуправления.

Isaeva Natalia. The development of legal principles of financial activity of local self-government bodies in the conditions of decentralization of power in Ukraine

The article is devoted to the analysis of current legal and theoretical problems related to the process of decentralization of power in Ukraine. The peculiarities of legal regulation of financial activity of local self-government bodies, in particular the budgetary sphere, under conditions of decentralization of power are considered. The scientific analysis of some theoretical issues is carried out, the solution of which is connected with the improvement of the legislation of Ukraine, which regulates the specified sphere of relations.

Key words: decentralization of power, financial: decentralization, financial activity of local self-government bodies, budgetary activity of local self-government bodies.

Вступ. Актуальність проблеми децентралізації влади в Україні зумовлюється цілою низкою правових, політичних, економічних проблем, які необхідно розв'язати в державі в сучасних складних умовах її розвитку. Гострі дискусії щодо змін законодавства України, включаючи і Основний Закон – Конституцію

* **Isaeva Natalia**, Candidate of Juridical Sciences (Ph. D.), Docent

України, стосуються передусім перерозподілу повноважень між органами державної влади і органами місцевого самоврядування, у тому числі у фінансовій сфері, визначення і закріплення в законодавстві оптимальної моделі організації влади в Україні на засадах її децентралізації.

Проблема є комплексною і потребує багатопланових структурних реформ. Її успішне вирішення є запорукою ефективного функціонування державних інституцій і суспільства в унітарній державі, якою є Україна. І, безперечно, це стосується фінансової діяльності.

Формування нової моделі адміністративно-територіального устрою України на засадах, що усувають наявні диспропорції, перерозподіл повноважень між органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування – основні напрями структурних реформ із децентралізації влади, що нині тривають в Україні¹.

Децентралізація є доволі складним явищем. Її можна розглядати по-різному, зокрема, як: дію (передачу прав (повноважень) органами центральної влади органам місцевого самоврядування); явище, що є протилежним централізації; засіб відображення централізації, феномен розширення або зміцнення прав і повноважень органів місцевої влади; систему взаємовідносин між державою та адміністративно-територіальними одиницями; спосіб організації публічної влади в державі тощо². Важливим також є розмежування повноважень у фінансовій і, зокрема, бюджетній сфері.

Огляд літератури. Зазначена проблематика розглядається вченими юристами, зокрема, цим питанням присвячені аналітичні статті Н. Пришви «Правове регулювання бюджетної системи в умовах фінансової децентралізації», М. Тітова «Визначення правових дефініцій як ключ до успішного продовження реформ з децентралізації влади в Україні», З. Перошук «Проблемні питання бюджетної децентралізації (деякі правові аспекти)», Т. Лятковської «Бюджетне законодавство: сучасний стан та перспективи розвитку», в яких глибоко висвітлюються окремі аспекти проблеми. Поряд з цим є необхідним подальший аналіз питань, що висвітлюються в наукових публікаціях.

Постановка проблеми. Процес децентралізації влади в Україні потребує здійснення аналізу актуальних проблем правового регулювання фінансової діяльності органів місцевого самоврядування і, зокрема, їх бюджетної сфери в сучасний період, оскільки це є важливою складовою цього процесу.

Мета та завдання дослідження. Метою статті є аналіз актуальних правових і теоретичних проблем, пов'язаних з процесом децентралізації влади в Україні, розгляд особливостей правового регулювання фінансової діяльності органів місцевого самоврядування і, зокрема, бюджетної сфери в умовах децентралізації влади.

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що у великому комплексі проблем правового регулювання діяльності органів місцевого самоврядування на сучасному етапі розвитку суспільства, держави і самої системи органів місцевого самоврядування саме правове регулювання їх фінансової діяльності відіграє значну, часто навіть визначальну, роль. Фактично лейтмотивом регулювання основних проблем діяльності органів місцевого самоврядування, таких як забезпечення належного рівня їх самостійності, підприємливості, ініціативності і при цьому оптимального поєднання загальнодержавних та місцевих інтересів, реалізацію яких повинні забезпечувати органи місцевого самоврядування, є регулювання їх фінансової діяльності. Фінансова діяльність органів місцевого самоврядування вже сама по собі виступає потужним регулятором суспільних процесів,

причому гострота та напруженість фінансових проблем, підхід до їх розв'язання визначають і саме ставлення суспільства та держави до органів місцевого самоврядування. Правове регулювання, в свою чергу, є потужним засобом впливу на ті ж самі суспільні, економічні та політичні процеси.

Норма права є первинним імпульсом виникнення відносин у процесі правозастосовної діяльності. Її мета – активно впливати на формування поведінки суб'єктів правовідносин³.

Правильно оцінивши необхідне співвідношення цих двох потужних важелів впливу, взаємно їх узгодивши, можна здійснити визначальний вплив на соціально-економічні процеси, спрямувати їх у необхідному напрямі.

Правове регулювання фінансової діяльності органів місцевого самоврядування, зокрема місцевих рад, повинно вирішувати одне з головних завдань: забезпечити оптимальне поєднання реалізації інтересів населення конкретної території та загальнодержавних інтересів.

Проблема ця не є новою і стоїть не лише перед Україною. Не розв'язана вона повною мірою і в зарубіжних країнах, де цьому приділялась значна увага і де на різних етапах розвитку місцевого самоврядування її вирішували по-різному.

Поряд з цим і саме розмежування інтересів місцевих і загальнодержавних є можливим лише з певною мірою відносності, оскільки вони є дуже взаємопов'язаними і взаємозалежними, так само як і органи місцевого самоврядування та органи державної влади та державного управління.

Справедливою є думка, що взаємне проникнення загальнодержавних і місцевих інтересів виключає можливість побудови такої системи органів держави, коли б одні органи були відповідальними виключно за реалізацію загальнодержавних, а інші – виключно за реалізацію місцевих інтересів. Звідси і подвійна природа місцевих органів влади⁴. Те саме можна сказати і про правове регулювання їх діяльності, у тому числі фінансової, яке, з одного боку, повинно забезпечувати взаємозв'язок цих інтересів, а з другого – розмежовувати їх залежно від рівня важливості та можливості реалізації.

Слід зазначити, що з часу отримання Україною незалежності в державі багато зроблено для створення і вдосконалення системи органів місцевого самоврядування, зокрема місцевих рад, що реально стало запорукою залучення широкого кола громадян до участі у розв'язанні важливих місцевих проблем і завдань, а також через ці органи і до участі у вирішенні завдань держави в цілому. Законодавство України, що регулює місцеве самоврядування, за ці часи постійно вдосконалювалось.

Водночас, коли місцеві ради запрацювали відносно самостійно як основна ланка місцевого самоврядування, гостро постало питання про межі їх самостійності, у тому числі у фінансовій і, зокрема, бюджетній сфері, про співвідношення місцевих інтересів із загальнодержавними, про механізм правового регулювання їх діяльності, що забезпечує необхідний рівень самостійності і забезпечення їх діяльності в єдиному руслі державної політики.

Наше суспільство і держава за час незалежності пережили декілька значущих етапів розвитку, що є цілком об'єктивним явищем для молодих держав, які змушені будувати не лише нові державні механізми, а й новий тип економічних відносин.

Новий етап розвитку суспільства відзначається високими очікуваннями щодо права, ступеня його впливу на всі аспекти життя. Право сприймається як інструмент, за допомогою якого є можливим здійснити демократичні перетворення у

державній політиці, економічній і соціальній сферах. Під суспільними очікуваннями в соціології розуміються визначені, більш або менш адекватно сформовані та стійкі сподівання суспільства на певну динаміку подій у порівняно близькому майбутньому⁵. Вони значною мірою віддзеркалюють об'єктивні соціальні потреби та інтереси, які не можуть не враховуватись при створенні механізму правового регулювання всіх сфер суспільного життя.

Першочерговим завданням сьогодні є підвищення ефективності функціонування органів місцевого самоврядування, оптимального співвідношення державної влади і державного управління з місцевим самоврядуванням, вирішення гострих соціально-економічних проблем.

Необхідно зазначити, що здійснення децентралізації влади в Україні, створення об'єднаних територіальних громад спиралося на зміцнення фінансової основи органів місцевого самоврядування протягом 2014–2018 рр. Здійснювалось це як шляхом збільшення власних джерел доходів органів місцевого самоврядування, так і за рахунок субвенцій органам місцевого самоврядування з державного бюджету. Зокрема, територіальні громади та міста обласного значення тепер отримують 60 % податку на доходи фізичних осіб для забезпечення власних повноважень. Крім того, до місцевих бюджетів зараховуються надходження від плати за землю, податку на прибуток підприємств комунальної власності, єдиного податку та податку на нерухомість, надходження від якого значно збільшились⁶.

Тому вкрай небезпечним є зменшення субвенцій місцевим бюджетам на 2020 р, оскільки це гальмуватиме здійснення бюджетної децентралізації в Україні та послабловатиме фінансову основу органів місцевого самоврядування.

Можна цілком погодитись з А. Нечай, що фінансові ресурси регіонального та місцевого самоврядування мають бути достатніми для виконання їх власних та делегованих повноважень. Для фінансового забезпечення виконання делегованих повноважень органами місцевого самоврядування необхідно закріпити за ними ті джерела, які за своєю природою є загальнонаціональними, однак на рівень сплати яких органи місцевого самоврядування мають істотний вплив. При цьому зазначені джерела повинні бути стабільними та добре прогнозованими⁷.

Саме продовження цього напрямку реформування бюджетної системи України надасть можливість зменшити залежність бюджетів органів місцевого самоврядування від субвенцій з державного бюджету.

А. Нечай вважає, що повне реформування бюджетного устрою має здійснюватись як складова адміністративно-територіальної реформи, а саме: необхідне запровадження трирівневої бюджетної системи, яка складатиметься з Державного бюджету, регіональних бюджетів та місцевих бюджетів. Видаткові повноваження бюджетів регіонального та місцевого рівнів мають визначатися з урахуванням у Бюджетному кодексі кількісних та якісних показників територій чи їх добровільних об'єднань. Лібералізація міжбюджетних відносин на рівні регіонів та місцевого самоврядування на договірній основі потребує вдосконалення Бюджетного кодексу України та перегляду повноважень Міністерства фінансів України у цій сфері⁸.

Зазначені пропозиції зберігають актуальність при тому, що на сьогодні їх частина вже реалізована у Бюджетному кодексі України. Водночас, не заперечуючи проти необхідності подальшого вдосконалення міжбюджетних відносин з урахуванням запропонованої їх лібералізації та врахування кількісних та

якісних показників територій, необхідно звернути увагу на терміни «регіон» та «регіональне самоврядування».

Зокрема, Н. Нижник достатньо повно визначає термін «регіон» як поєднання адміністративно-територіального та економічного розподілу республіки з діалектичною єдністю соціального, національного та економічного факторів. Це складне структурне утворення, в якому здійснюється об'єднання різних галузей з метою виробництва, розподілу, обліку та споживання матеріальних благ та послуг. Для нього є характерними функції, виконання яких сприяє динамічному, збалансованому, пропорційному та комплексному розвитку держави⁹.

Якщо взяти за основу наведене визначення терміна «регіон» як складного структурного утворення, то регіональне самоврядування – можна розглядати як самоорганізацію громадян у межах конкретної територіальної соціальної, економічної структури зі своїми характерними функціями. При тому, що це найбільш загальний підхід до визначення зазначеного терміна, на його основі вже можна визначити відмінність між бюджетами органів регіонального та місцевого самоврядування. Хоча, на нашу думку, регіональне самоврядування – це також місцеве самоврядування, яке лише здійснюється в межах більш складного територіального, економічного та соціального утворення, ніж населений пункт.

Не менш важливим також є забезпечення належної бюджетно-фінансової дисципліни. Оскільки бюджет як юридична категорія є нормативним актом, він виконує організуючу, дисциплінуючу та регулятивну функцію. Його значення є виключно важливим особливо при підвищенні ролі органів місцевого самоврядування в умовах здійснення децентралізації влади в Україні.

Також децентралізація влади в Україні, реформування органів місцевого самоврядування і державного управління вимагає продуманих і цілеспрямованих дій щодо регулювання бюджетних відносин, передусім економічними і правовими засобами. Необхідно забезпечити розвиток ініціативи і підприємливості органів місцевого самоврядування, більшу гнучкість і можливості місцевих бюджетів.

Бюджетний кодекс України відносить до місцевих бюджетів бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування, а власне бюджет визначає як план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду¹⁰.

Слід зазначити, що в сучасних умовах особливого значення набуває соціальна спрямованість місцевих бюджетів. При цьому багатопланове та комплексне розуміння категорії «місцевий бюджет» надає можливість визначати порядок його формування виходячи з його особливостей.

Теоретично рішення про можливі підходи до формування місцевих бюджетів можуть спиратися або на принцип фіскальної справедливості або на принцип національної солідарності (вирівнювання фінансових можливостей). В основі першого з них лежать ідеї податкової справедливості, що застосовуються не тільки щодо окремих громадян чи економічних суб'єктів, а й до жителів регіону (адміністративно-територіальної одиниці). Згідно з цим принципом кожний регіон може забезпечити надання більшої кількості регіональних (місцевих) суспільних благ (отже, ефективнішу діяльність економічних суб'єктів і підвищення добробуту жителів регіону) за умови одержання достатнього обсягу

податкових надходжень. Такий підхід не тільки є соціально справедливим, а й створює стимули для економічного розвитку регіонів¹¹.

Зміни, що відбулися останнім часом в українському законодавстві, стосувалися всіх галузей права, особливо фінансового права та його основної підгалузі – бюджетного права. Значною мірою це пов'язано з тим, що питання регулювання бюджетних відносин набуває дедалі більшої актуальності в соціально-економічній сфері життя країни, оскільки в нормах бюджетного права закріплюються загальні принципи і форми фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування, методи акумуляції коштів у публічні фонди, порядок отримання та використання коштів із публічних фондів¹².

У бюджетній і податковій сферах основа для децентралізації була закладена Законом України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» і Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 1 січня 2015 р. Зазначені зміни надали можливість для зміцнення місцевих бюджетів.

Об'єднані територіальні громади, які наразі активно створюються в Україні як ланка органів місцевого самоврядування, отримали повноваження та фінансові надходження до своїх бюджетів, як і міста обласного значення, зокрема – 60 % податку на доходи фізичних осіб – на забезпечення виконання власних повноважень. У місцевих бюджетах також залишаються надходження від єдиного податку, податку на прибуток підприємств і установ комунальної власності та кошти від податку на нерухомість та плати за землю¹³.

Важливим є надання органам місцевого самоврядування права затверджувати місцеві бюджети незалежно від дати прийняття закону про Державний бюджет України.

Також в умовах децентралізації влади в Україні та подальшого розвитку ринкових відносин зростає роль резервних фондів, які обов'язково повинні утворюватись на місцевому рівні для фінансування непередбачуваних заходів.

Висновки. Правові засади фінансової діяльності органів місцевого самоврядування повинні забезпечити оптимальне поєднання інтересів населення конкретної території і загальнодержавних інтересів. Виходячи з цього, доцільним є закріплення в Бюджетному кодексі України принципу поєднання місцевих і загальнодержавних інтересів при здійсненні бюджетної діяльності – управління бюджетними коштами, яка є основою фінансової діяльності органів держави та органів місцевого самоврядування.

Законодавством передбачено право органів місцевого самоврядування перерозподіляти між собою окремі повноваження щодо виконання спільних функцій з відповідним перерозподілом коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів на договірних засадах. Зазначені повноваження місцевих рад повинні бути чітко визначеними з метою підсилення контролю за виконанням договірних зобов'язань та витрачанням коштів, які об'єднуються для забезпечення їх виконання.

Договір у бюджетних відносинах має певну специфіку, коли нерівність сторін фінансових відносин не завжди має місце, якщо це стосується договорів між учасниками спільних бюджетних програм, так само як і договорів щодо надання міжбюджетних трансфертів між бюджетами одного рівня. Водночас обов'язковість контролю щодо цільового використання міжбюджетних трансфертів вже дає підстави стверджувати про певну нерівність сторін цих відносин.

Необхідні умови договорів щодо надання міжбюджетних трансфертів, як заважають науковці, повинні передбачати: 1) визначення сторін із зазначенням статусу надавача чи отримувача трансферту, а також визначення розпорядників цих коштів (вони можуть бути дво- або багатосторонніми, залежно від учасників розподілу міжбюджетного трансферту – лише представницькі органи чи їх участь місцевих органів виконавчої влади при реалізації делегованих від держави повноважень); 2) визначення виду і обсягу трансферту визначається у грошовому еквіваленті залежно від певного показника (кількість споживачів послуги тощо) та фінансового нормативу бюджетної забезпеченості; 3) строк дії договору, що не може перевищувати конкретного бюджетного періоду.

Останню умову такого договору доцільно уточнити, що за необхідності фінансування конкретних проектів протягом декількох бюджетних періодів відповідна сума коштів може бути передбачена з обов'язковою умовою перерахування на наступні бюджетні періоди.

1. Тітов М. Визначення правових дефініцій як ключ до успішного продовження реформ з децентралізації влади в Україні. *Право України*. 2019. № 3. С. 287. **2. Перошук З.** Проблемні питання бюджетної децентралізації (деякі правові аспекти). *Право України*. 2017. № 2. С. 172. **3. Юсупов В. А.** Правоприменительная деятельность органов управления. Москва : Юрид. лит., 1979. С. 3–7. **4. Курашвили Б. П.** Очерки теории государственного управления. Москва : Наука, 1987. С. 218. **5. Оболенский А. В.** Человек и государственное управление. Москва : Наука, 1987. С. 39. **6.** Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. №№ 50–51. Ст. 572. **7. Нечай А. А.** Реформування бюджетної сфери в Україні: можливості та перспективи. *Право України*. 2010. № 7. С. 133. **8. Там само.** **9. Нижник Н. Р.** Правовое регулирование государственно-управленческих отношений : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Москва, 1992. С. 29. **10.** Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-IV (з наст. змінами). URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page> (дата звернення : 15.12.2018). **11. Луніна І. О.** Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин. Київ : Наукова думка, 2006. С. 317. **12. Латковська Т.** Бюджетне законодавство: сучасний стан та перспективи розвитку. *Право України*. 2013. № 1–2. С. 57. **13.** Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-IV (з наст. змінами). URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page> (дата звернення : 15.12.2018).

References

1. Titov M. Vyznachennia pravovykh definicii aik kluch do uspiishnogo prodovzhennia reform z decentralizacii blady v Ukraini // *Pravo Ukrainy*. 2019. No 3. S. 287. (ukr) **2. Perozhyk Z.** Problemni pytannia budzhethnoii decentralizacii (deaiki pravovi aspekty). *Pravo Ukrainy*. 2017. No 2. S. 172. (ukr) **3. Usypov V. A.** Pravoprymenitelnaideaftelnost organov ypravlenia. Moskva : Urid. lit., 1979. S. 3–7. (rus) **4. Kyrashvili B. P.** Ocherki teorii gosydarstvennogo ypravlenia. Moskva : Nayka, 1987. S. 218. (rus) **5. Obolenskii A. V.** Chelovek i gosydarstvennoe ypravlenie. Moskva : Nayka, 1987. S. 39. (rus) **6.** Budzhethnyi kodeks Ukrainy vid 08.07.2010 r. No 2456-VI // *Vidomosti Verhovnoi Rady Ukrainy*. 2010. №№ 50–51. St. 572. (ukr) **7. Nezhai A. A.** Reformyvannia budzhethnoi sfery v Ukrainii: mozhlyvosti ta perspektyvy. *Pravo Ukrainy*. 2010. № 7. S. 133. (ukr) **8. Tam samo.** (ukr) **9. Nyzhnyk N. R.** Pravovoe regylirovanie gosydarstvenno-ypravlencheskih otoshenii : avtoref. dis. ... d-ra urid. nayk. Moskva, 1992. S. 29. (rus) **10.** Budzhethnyi kodeks Ukrainy vid 08.07.2010 r. № 2456-VI (z nast. zminamy). URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page> (data zvernennia : 15.12.2018). (ukr) **11. Lynina I. O.** Derzhavni finansy ta reformyvanniz

mizhbudzhethnyh vidnosyn. Kyiv : Naykova dymka, 2006. S. 317. (ukr) **12.** *Latkovska T.* Budzhethne zakonodavstvo: sychasni stan ta perspektyvy rozvytky. *Pravo Ukrainy.* 2013. No 1–2. S. 57. (ukr) **13.** Budzhethnyi kodeks Ukrainy vid 08.07.2010 r. No 2456-VI (z nast. zminamy). URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page> (data zvernennia : 15.12.2018). (ukr).

***Isaeva Natalia.* The development of legal principles of financial activity of local self-government bodies in the conditions of decentralization of power in Ukraine**

Introduction. The urgency of the problem of decentralization of power in Ukraine is caused by a number of legal, political and economic problems that need to be solved in the state in the current difficult conditions of its development. The heated discussions on changes to the legislation of Ukraine, including its Basic Law – the Constitution of Ukraine, primarily relate to the redistribution of powers between state authorities and local self-government bodies, determination and consolidation in the legislation of the optimal model of organization of power in Ukraine on the basis of its decentralization.

The aim of the article. To analyze actual legal and theoretical problems of financial activity of local self-government bodies in the conditions of decentralization of power in Ukraine.

Results. The article is devoted to the analysis of current legal and theoretical problems related to the process of decentralization of power in Ukraine. The peculiarities of legal regulation of financial activity of local self-government bodies, in particular the budgetary sphere, under conditions of decentralization of power are considered. The scientific analysis of some theoretical issues is carried out, the solution of which is connected with the improvement of the legislation of Ukraine, which regulates the specified sphere of relations.

At the present stage, the legal regulation of the financial activity of local governments largely determines the effectiveness of their activity as a whole and the efficiency of the process of decentralization of power in Ukraine. And it must solve one of the main tasks – to ensure the optimal combination of the realization of the interests of the population of a particular territory and national interests.

Decentralization of power, creation of united territorial communities relied on strengthening the financial base of local governments during 2014–2018. Therefore, it is extremely dangerous to reduce local budgets subsidies for 2020, as this will hinder budgetary decentralization in Ukraine.

The process of budgetary decentralization should include the liberalization and improvement of intergovernmental budgetary relations, taking into account the quantitative and qualitative indicators of the respective territory. Therefore, it is necessary to pay attention to the terms “region” and “regional self-government”.

Conclusions. Considering the term “region” as a complex structural entity, regional self-government can be considered as self-organization of citizens within a specific territorial sociality, economic structure with its characteristic functions. Equally important is ensuring a change in fiscal discipline in the context of strengthening the financial framework of local self-government in the process of decentralization of power.

In today’s context, the social focus of local budgets is also of particular importance. The role of reserve funds, which must necessarily be formed at the local level, to finance unforeseen measures, which must be secured at the legislative level, is growing.

Key words: decentralization of power, financial: decentralization, financial activity of local self-government bodies, budgetary activity of local self-government bodies.